

ODGOJ DJECE

Enver ef. HOŠIĆ

ODGOJ

Nein ef. BALIĆ

Sažetak

Novi Muallim objavljuje hutbe aktivnih imama i hatiba.

Uz hutbe rubrika sadrži i svojevrzne recenzije, tako da zajednički čine cjelinu.

Recenzije pišu "slušaatelji hutbe", a recenzije nemaju u potpunosti valorizirajući karakter, već im je cilj unapređivanje hutbe kao javnog istupa naših imama i kritički osvrt na te istupe.

U ovom broju na našim stranicama su dvije hutbe: hatiba Enver ef. Hošića i hatiba Nein ef. Balića. Za ovaj broj recenzije su pisali: Remzija ef. Pitić i i Muharem ef. Hasanbegović.

ODGOJ DJECE

Neka je hvala uzvišenom Allahu, Gospodaru svih svjetova, na neizmjernom dobročinstvu i blagodatima kojima nas daruje, neka je selam na Allahovog poslanika, Muhammeda, s.a.v.s., i sve iskrene robove Allahove.

Draga braćo, cijenjeni džemate, tema današnje hutbe je odgoj djece u islamu.

Allah, dž.š., kaže u 6. ajetu sure Et-Tahrim:

”يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقَوِّدْهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ“ (سورة التحريم، ٦)

«O vi koji vjerujete, sebe i svoje porodice čuvajte od vatre čije će gorivo biti ljudi i kamenje, o kojoj će se meleki strogi i snažni brinuti, koji se onome što im Allah naredi neće opirati i koji će ono što im se naredi izvršiti!» (Suretu Et-Tahirim, 6).

Djeca su, braćo, naši dunjalučki ukrasi, koji ispunjavaju naše duše i prema njima imamo velike obaveze. Djeca su emanet na našim plećima, koji trebamo u potpunosti ispuniti ako želimo da živimo u sreći na ovom i budućem svijetu i ako želimo da naša djeca budu korisni članovi zajednice u kojoj živimo..

Allah dž.š., u 46. ajetu sure El-Kehf upozorava:

”المَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا“ (سورة الكهف، ٤٦)

«Imetak i sinovi su ukras u životu na ovom svijetu, a dobra djela, koja vječno ostaju, biće od Gospodara tvoga bolje nagrađena i u njih se čovjek može bolje pouzdati» (Suretu El-Kehf, 46).

Prema citiranom ajetu, imeci i djeca su dunjalučki ukrasi, a dobra djela su trajna. Na nama je braćo da te dunjalučke ukrase, uz Allahovu, dž.š., pomoć, učinimo ukrasima na oba svijeta, a to možemo učiniti na način što ćemo imetke stjecati na dozvoljen način i trošiti ih na Allahovom putu, a djecu odgajati da budu iskreni vjernici, koji će se natjecati u dobru i koji će dobro koje njima činimo znati cijeniti i uzvratiti na najbolji način.

Poslanik, sallallahu alejhi we sellem, kaže u hadisu koji bilježi imam Ebu Davud:

Prenosi Abdullah ibn Amr ibn El-As, r.a., da je Poslanik, sallallahu alejhi we sellem, rekao: „Vaša djeca su vaša najbolja opskrba!“ (Ebu Davud).

A u drugoj predaji stoji:

Prenosi Aiša, r.a., da je Poslanik, sallallahu alejhi we sellem, rekao: „Vaša djeca su Allahov poklon vama!“ (Hakim).

Kada su nam naša djeca najbolja opskrba i poklon, od Allaha, dž.š., dobro ih čuvajmo i budimo zahvalni našem Gospodaru!

Predajom koju bilježi imam Buharija, Muhammed, sallallahu alejhi we sellem, nas podučava da sa puno ozbiljnosti pazimo na ono što nam je povjereno na čuvanje: „Svi ste vi čuvari i svi ćete biti pitani za ono što čuvate; vođa (imam) je čuvar i biće pitan za ono što čuva, muž je čuvar svoje porodice i biće odgovoran za nju, žena je čuvarica u kući svoga muža i odgovorna je za ono što joj je povjereno na čuvanje.“

Da li i mi ispunjavamo preuzete obaveze i čuvamo li ono za što ćemo biti pitani? Da li čuvamo svoje porodice ili smo brigu o njihovom čuvanju predali ulici i medijima?

Braćo, živimo u vremenu velikih iskušenja, kada je svijet, zahvaljujući znanstvenim dostignućima i modernim komunikacijama postao globalno selo, u vremenu u kojem se plaštom demokratije, globalizacije i savremenosti sve više udara na moral i porodicu. Svjedoci smo činjenice da se raspada porodica, nestaje islamski porodični život, propada ta osnovna ćelija društva. Roditelji se žale na djecu, a djeca se tuže na roditelje.

Stalno se ističu posljedice, a nikako da se razmisli o uzrocima takvoga stanja. Brojne porodice su izgrađene bez duhovnih vrijednosti, bez islamskog odgoja, bez prisustva Boga, dž.š. To je osnovni razlog što roditelji ne mogu ponuditi svojoj djeci smiren, sređen i sretan život. Sve njihove savjete, pouke i opomene idu, kako bi narod rekao, u vjetar, a životno lutanje iz generacije u generaciju se ponavlja.

Jedan od najvažnijih zadataka postavljen pred vjernike muslimane jeste da islamski odgoje svoju djecu i osnaže vjeru u srcima i životima generacija koje dolaze. **“Lijep odgoj je najvrijednije nasljedstvo koje roditelj može ostaviti svom djetetu”**, prenosi nam Hakim od Resullullaha, alejhisselam. Taj emanet počinje s prvim danima života, odnosno u majčinom krilu. S krvlju iz majčina srca dijete prima i majčine osjećaje, raspoloženja, duševna i duhovna stanja, živi njezinim životom, nesvjesno sve bilježeći. Stoga je pogrešno čekati da djeca “poodrastu” pa ih onda odgajati ili očekivati i čekati hoće li život djetetu dati vjerski odgoj. Prvi su i neizostavni muallimi sami roditelji. Prave i potpune zamjene njima nema. Velika je zabluda i veliki promašaj kućni i porodični odgoj svoje djece ostaviti i prepustiti drugima, pa makar to bile i odgojne, obrazovne i vaspitne ustanove. Islamski odgoj mladih neizostavna je dužnost mekteba i džamije, ali taj odgoj može biti plodonosan i ispravan samo ako se okalemi na pravilan kućni i porodični odgoj.

Roditelji će primjerom svoga života u islamu i za islam, primjerom obavljanja svih islamskih dužnosti i obaveza, najbolje odgojno djelovati na svoju djecu. U toj misiji oba roditelja trebaju zajednički, svako u svom području, sinhronizovano i planski djelovati što će, neizbježno, polučiti dobre i zadovoljavajuće rezultate. Svaki drugi put i način je nepotpun i pun rizika, neće voditi punom odgoju. Svjedoci smo niza promašenih odgoja. Neki roditelji su na riječima muslimani i riječima bi htjeli da su im djeca u islamu. Ali im djeca odlaze iz islama! Neki roditelji vrše islamske dužnosti, pozivaju i druge na taj put, a opet ne čine to dovoljno ustrajno i s puno ljubavi i sa svojom djecom. Rezultat je opet isti. Djeca im odlaze iz islama! Svi se pitaju se zašto? Jedan od odgovora jeste da roditelji nisu životom, praksom, riječju i djelima živjeli u islamu ili ako su to pak činili, nisu svoju djecu stalno, neprekidno pozivali na put dobra i zato im djeca odlaze. Postoje iznimke, jer ne treba gubiti iz vida činjenicu da u konačnici Allah upućuje. Naše je da opominjemo i molimo Boga za odgoj i uputu.

Neuspjeh ili polovičan uspjeh u odgoju djece povod je za zapitanost: Da li su kao jedan, oba roditelja djelovali u ovoj svetoj misiji? Neka se roditelji zapitaju gdje oni radije provode svoje vrijeme koje bi trebalo provesti s djecom? Neka se oboje zapitaju da li su se više brinuli o tome kako priskrbiti automobil, namještaj, vikendicu ili su više brinuli o tome kako je njihovo dijete naučilo slova ili neku suru? Neka se zapitaju gdje su proveli vrijeme u kojem su trebali obaviti roditeljski razgovor, u kojem su trebali biti roditeljska podrška, gdje su bili kada je djetetu trebao roditeljski savjet ili nježnost? Neka se svaki roditelj zagleda duboko u sebe, neka se upita gdje je proveo vrijeme i dobit će odgovor zašto su djeca na odlasku ili su otišla iz islama.

Kako tužno roditeljima izgledaju zidovi luksuznih kuća, skupocjeni automobili, uz djecu koja su ogrezla u griješenju. Takvi roditelji često ne štede ni truda ni rada da usreće svoju djecu, a sreća ih preskoči, upravo zato što su izostale duhovne vrijednosti, izostao je islamski odgoj. Ukoliko temeljitije analiziramo roditelje koji ispunjavaju sve želje i željice svoje nedorasle djece, vidjet ćemo da su, u stvari, izabrali najsigurniji put da im unište budućnost. Roditelji su im izabrali put u razmaženost, put da, zbog uvijek puna trbuha i novčanika postanu osobe prazne duše i glave; i naposljetku put koji njihovu djecu načini nesretnim ljudima. Da bi mogli poučiti svoju djecu

životu, prvo mi trebamo naučiti kako da se snalazimo, prvo mi trebamo razumjeti život i svoje prioritete u njemu. Trebamo znati svrhu svoga postojanja. Trebamo imati životni cilj i odrediti način ostvarenja toga cilja. Vjera je tu da nas nauči, da nam ponudi rješenja, da nam ponudi ideje i uputstva. Zato je Kur'an knjiga za svaki dan. U namazu se Kur'an uči, a izvan namaza studira i crpe njegove poruke i uputstva. Tu je i sunnet da nam olakša razumijevanje i primjenu Kur'ana.

Sura Lukman je dobila naziv po Allahovom čestitom robu Lukmanu, koji je kao dar dobio mudrost. Da razmišlja mudro, govori mudro, povlači poteze mudro, kreće se mudro, ponaša se mudro, živi mudro. Kako je dobio mudrost? Zbog tri stvari:

- *sidkul hadith* (iskrenost u govoru),
- *edaul emaneh* (čuvanje emaneta) i
- *terku ma la ja'ni* (izbjegavanje svega što je beskorisno)!

Al-Hakim (Mudri) je svojstvo Allaha. Želiš li mudrost, imaju uvjeti njenog postizanja! A danas je mudrost potrebnija nego ikad!

Naši dobri preci podučavali su svoju djecu od malih nogu namazu, Kur'anu i postu, i njihove metode su neprevaziđene. Oni nisu dali večerati prije klanjanja akšam-namaza, a nije se moglo spavati prije jacie, oni su svoju djecu od malih nogu učili kratkim surama i privikavali ih postu na način da su ih podsticali da poste do podne, da se nahrane i nastave postiti, a da će to oni „prešiti“ i da će to biti čitav dan. Fali nam ovih metoda privikavanja na islamske propise.

Naša djeca su neprocjenjivo blago, ali i naš ispit i iskušenje i samo od nas zavisi da li ćemo biti na visini zadatka i odgovornosti. Ako smo toga potpuno svjesni, a, nažalost, većina muslimana nije, trebamo mnogo više pažnje posvetiti moralu naše djece, koja na svakom koraku bivaju izložena svim vrstama nemoralna i nasilja putem televizije, štampe, interneta, pa čak i na javnim mjestima.

Zato, dragi roditelji, na nama je velika odgovornost pred Allahom dž.š. za ponašanja i postupke naše djece i ona su naš ispit: da li smo ih islamski odgojili i ukazali im na ove opasnosti i zla. Trebamo biti svjesni da se danas, čini se više nego ikad, vrši atak na moralnost i etičke principe koji karakterišu vjernike muslimane. Na koji način se tome oduprijeti, pitanje je koje treba postaviti svaki musliman da bi zaštitio sebe i svoju porodicu. Svakako da neka ograničenja i zabrane trebaju biti nametnute od strane samih roditelja koji su, prije svih, pozvani da nešto učine radi očuvanja i zaštite čestitosti njihove djece. To je prvi i najvažniji korak koji trebamo preduzeti.

Stoga, apelujemo na svakog roditelja da dobro razmisli da li je poklonjeni mu emanet pravilno sačuvao i dao sve od sebe da mu plod njegove ljubavi, donese sreću i korist ovoga i budućeg svijeta, ili je, ne daj Bože, taj emanet iznevjerio pa će posljedice osjetiti i doživjeti još tokom ovozemaljskog života kroz neposlušnost djeteta, nebrigu, surovost, nepoštivanje, oholost prema roditelju, kao i kroz druge načine ispoljavanja Allahove kazne koja, one koji su taj emanet iznevjerili, čeka i na ahiretu.

Molim Allaha Uzvišenog da nam podari u porodicama radost i učini da se čestiti na nas ugledaju. Amin.

Gospodaru, učvrsti nas na Tvome putu, sačuvaj nas iskušenja koja nećemo moći podnijeti, učini nas od onih koji odgajaju svoju djecu u skladu sa Tvojim propisima, očisti naša srca i jezike od ružnih misli i govora, uputi našu djecu i potomke i učini ih radostima naših očiju i srca, oprostí nam grijehé i počasti nas u džennetu društvom poslanika, šehida i dobrih ljudi! Amin ja Rabbil-alemin!

Recenzija - Muharem ef. Hasanbegović

Njegovanje hatabeta i praktičnih vještina hatiba trebalo bi biti posebno važno u educiranju kadrova pri medresama i islamskim fakultetima. Prenijeti ciljanu poruku u kratkom vremenskom roku zahtijeva izuzetno umijeće. Pored potrebne vještine, važno je kontekstualizirati hutbu u skladu s mjestom, vremenom i prilikama.

Hutba je živi i neposredni govor koji se izriče kao sastavni dio džume-namaza, a kojem je cilj da racionalno i emocionalno utječe na svijest prisutnih o određenom pitanju. Kada je ova hutba u pitanju, usuđujem se kazati da je hatib našao mjeru za oba aspekta, kojim je, nadam se postigao željeni efekat. Tema hutbe je aktuelna, forma hutbe je potpuno zadovolje-

na, a sam hutba motivirajuća. Poruke o važnosti lijepog odgoja protkane su kroz cijeli središnji dio hutbe, posebno u dijelu koji nas podsjeća na stvarne porodice u našem društvu. Zabrinutost i strepnja svakog odgajatelja i roditelja u današnjem vremenu je opravdana, ali isto tako mora biti podsticaj za bolje organiziranje, samoedukovanje i srčanije posvećivanje odgoju naše djece. Iako je prošlo vrijeme kada je hutba predstavljala najčešći medij educiranja muslimana, ona je i danas vrlo djelotvoran medij, te je za ova pitanja, za pozivanje na odgovorniji odnos svakog pojedinca roditelja/odgajatelja treba često koristiti.

Hatibu čestitam na strukturi hutbe, sadržaju a posebno na izboru teme.

Recenzija - Remzija ef. Pitić

Hatibu treba čestitati na izboru teme i načinu na sistematičnosti u načinu kazivanja hutbe.

Tema odgoj djece, ali i odgoj uopće je najzahtjevnija i najkompleksnija tema svake generacije ljudi. Kroz ajete Časne knjige i hadise uzora vjernicima Muhammeda, a.s., skrenuta je pažnja na važnost odgoja djece, a posebno roditelja bez čijeg aktivnog i ispravnog učešća u odgajanju potomstva nema pravih rezultata. Kazivanje bi bilo potpunije da je naveden i ajet u kojem se imetci i sinovi (potomstvo) nazivaju i zamkomu Časnoj Knjizi, te bi i kroz citiranje ovoga ajeta bilo moguće skrenuti pažnju vjernicima na potomstvo kao izazov, kao mogućnost sunovrata. Doduše, u samom tekstu se to napominje, ali bi citiranje navedenog Kur'anskog ajeta osnažilo ionako snažnu poruku ove hutbe. Naglašavanje uloge roditelja je

iznimno važno, kao i isticanje „nedovoljnosti“ onoga što bez roditeljskog upliva mogu ponuditi obrazovne institucije koliko god one imale kvalitetan pristup odgoju. Vrijeme u kojem živimo, mogućnosti koje se djeci nude čine naše vrijeme u domenu odgoja jednim od najbremenitijih u ljudskoj povijesti. Posebno spretnim mi se čini muallimovo insistiranje blagovremenog rada sa djecom u smislu njihovog odgoja. Nikakvo odgađanje ne dolazi u obzir. Svaku stepenicu i prepreku treba savladati na vrijeme i neodgađati navikavanje na obaveze iz tobožnje samilosti prema djeci jer su još mali, jer ne mogu, nije im vrijeme, itd. Naša je tradicija, a i cjelokupno ljudsko iskustvo precizno definirala faze u odgoju ličnosti, ličnosti u punom smislu te riječi. Još jedna hvalevrijedna strana hutbe je njena kratkoća trajanja. Hatib je i u tom smislu našao mjeru.